

Iránban tömegek vettek részt a balesetben meghalt elnök temetésén

Ellentétes érdekek

Mi várható Iránban az elnök halála után? Miért ismerte el három európai ország a palesztin államot? Milyen hatással vannak a Közel-Kelet konfliktusai a mi életünkre? Szakértővel tekintettük át az elmúlt napok eseményeit és azok valószínűsíthető következményeit.

Nem találtak lövedék vagy más gyanús tárgy ütötte nyomokat az *Ebrahim Raiszi* iráni elnököt szállító, Irán északnyugati részén lezuhant helikopter roncsain a síta állam hadseregének napokban közzétett vizsgálata szerint – tájékoztató az MIT. A jelentésben elmondták, a helikopter végig az előre kijelölt útvonalon haladt, a zuhanás után a helikopter azonnal kigyulladt. Az erős köd és az alacsony hőmérséklet nehezítette a mentést – olvasható a jelentésben, amelyben hozzátették, hogy a légénység és a légirányítás közötti beszélgetésben „nem találtak semmi gyanúsat”.

Raiszi még május 19-én utazott Kelet-Azerbajdzsán tartományba, hogy *Ilham Aliyev* azeri elnökkel együtt felavassa a két ország által az Arasz folyón emelt harmadik duzzasztógátát. Az őt és a külügyminisztert, *Hoszein Amirabdollahiánt* – valamint mások mellett a tartomány kormányzóját – szállító helikopter a visszaúton, az azeri határhoz közeli Varzekán városa mellett zuhant le.

Kérdések sora

Van némi esélye annak, hogy Raiszi halála után lesz valamilyen változás az iráni politikában, de az ottani kormány mindent elkövet majd, hogy ez ne történjen meg – hangsúlyozza lapunknak *Tárik Meszár*. Az Eurázsia Központ és a Migrációkutató Intézet vezető kutatója hozzátéste: „Az Izrael-ellenes hangnem bizonyosan megmarad majd, az szintén, hogy továbbra is támogatják a hozzánk köthető milíciákat, illetve folytatódik az atomprogramjuk, valamint Kínával és Oroszországgal továbbra is szeretnék fenntartani az eddigi kialakított kapcsolataikat.”

Kérdéseket vet fel, hogy a helpolitikában mi történik majd. Az iráni rendszer ugyanis nem Raiszi személye köré épült fel teljes mértékben. „Ezért téves következtetés volt egyesek részéről, hogy az elnök halála után majd szétesik az állam” – mondja *Tárik Meszár*, hozzátéve, az viszont nagy gondot okozhat, ha a 85 éves legfőbb politikai vezető, a nem a legjobb egészségi állapotban lévő *Ali Khamenei* is meghal a kö-

zeljövőben. „Akkor ugyanis olyan hatalmi vákuum keletkezne Iránban, amelyben akár az egész rendszer megdőlhethet. A jelenlegi helyzetben gondoskodni fognak Raiszi utódjáról, és Khamenei valószínűleg olyan jelölteket enged majd indulni a választáson, akik szintén a keményvonalas politikát követik. Így nem várható nagy beharc” – fogalmaz.

Habár az utóbbi időben Raiszi már erős személyiségű vezetőként viselkedett, neki is bele kellett szoknia az elnöki tisztségbe. Raiszi személye megosztó volt Iránban, hiszen a vele egyet nem értők tüntetéseket is tartottak, amelyek több mint 500 áldozatot követeltek. Iránban magas a munkanélküliség, és a fiatalok egy része elnyomást tapasztal az állam részéről. Kérdések sorára hívja fel a figyelmünket a szakértő. Lesznek-e közeljövőben nagy, erőszakba torkolló tüntetések? Meg tudja-e majd nyugtatni az embereket az új elnök? Mennyi idő alatt lesz belőle erős vezető?

Szokatlan rendszer

A múlt héten már el is temették *Ebrahim Raiszit*. A békésen lezajlott eseményen több millióan vettek részt. Az elnök halálával kapcsolatban érdekes visszhangokra is rámutat *Tárik Meszár*. „Az arab internetes oldalak híreszteléseit folyamatosan arról szökték, hogy az elnök gépe véletlenül nem zuhanhatott le. Írtak izraeli beavatkozásról, de belső szabotázsról is. Ha a lezuhant gépen találtak volna lövedéket, valószínűleg azt sem mondták volna el, hiszen tartanak az eskalációtól” – mondja a kutató. Persze fölmerül a kérdés, hogy kinek állhatott volna érdekében egy esetleges merénylet? Lehetett akár iráni indok is, hiszen még az sem ismert, hogy milyen volt a viszony Raiszi és Khamenei között. Am Izraelnek és az Egyesült Államoknak is lehetett olyan érdeke, hogy likvidálja az iráni elnököt. Az mindenesetre biztos, hogy több helikopter haladt egy időben, és éppen az elnöké zuhant le.

Iránban európai, sőt közel-keleti szemmel nézve is szokatlan rendszert valósítottak meg az elmúlt évtizedekben. Khamenei 1989 óta a legfőbb vezető, őt nehéz lesz pótolni, és Raiszi halálával most az sem látszik, hogy ki vehetné majd át a helyét. A síta államban a legfelsőbb vezető hozza meg a legfontosabb döntéseket, az elnök és a különböző állami szervek ezeket hajtják végre. A jelenlegi helyzetben az valószínűsíthető, hogy Iránban a továbbiakban is marad az

eddiggi politika, hiszen – amint *Tárik Meszár* fogalmaz: „Irán nem engedheti meg magának, hogy mérsékeltbb hangnemet üssön meg Izraellel szemben a mostani konfliktusos helyzetben, a nyílt harc azonban továbbra sem érdekük.”

Mi lesz Gázával?

Három európai állam – Írország, Norvégia, Spanyolország – a múlt héten elismerte a palesztin államot. Ez a lépés szerintük segíthet a palesztin-izraeli konfliktus lezárásában. A három ország döntését mások mellett az Amerikai Egyesült Államok és az Egyesült Királyság is ellenzi. „Ez utóbbi országok ugyanis azt mondják, hogy akkor lesz béke a Közel-Keleten, ha Izrael és Palesztina megegyeznek egymással. Ehhez viszont az kell, hogy a palesztinoknak legyen egy olyan képviselőjük, akit mindenki elfogad” – hangsúlyozza *Tárik Meszár*, hozzátéve, hogy „belviszályok sújtják a palesztinokat, hiszen a Hamász és a Fatah sem tud megegyezni egymással”. Az is kérdés, hogyan nézne ki egy olyan állam, amelynek két, egymással nem is határos külön területe van: Gáza és Ciszjordánia.

Úgy tűnik, a Hamász és Izrael között még sokáig fennáll a konfliktusos helyzet. „Az izraeli erők által »megtisztított« területekre lassanként visszaszivárognak a Hamász tagjai. Egyáltalán, ki vagy mi a Hamász? Olyan terrorszervezet, amely bármikor újratermeli a tagjait – mutat rá a kutató, aki fölveti: – Mi lesz a Gázai övezettel, ha befejeződik a harc? Ki fogja újjáépíteni? Az arab államok azt mondják, hogy csak akkor építik újra Gázát, ha a nyugati országok elismerik Palesztinát.” A háborúban egyébként 36 ezer fölött van a civil halottak száma, ezt sokan felróják Izraelnek.

A közel-keleti helyzet az amerikai választási kampányban is téma. *Donald Trump* republikánus elnökjelölt alapvetően Izrael-barát álláspontot képviselt sokáig, viszont nemrég kijelentette, hogy Izraelnek be kell fejeznie a háborút és részt kell vennie a békefolyamatban. „Ő maga nem említette, hogy miképpen kezelné a konfliktust, de annyi látszik, hogy most erősen békepárti állásponton van” – fogalmaz *Tárik Meszár*, aki arra is felhívja a figyelmet, hogy a Közel-Kelet politikai és gazdasági állapota hatással van a mi életünkre is, mert az ottani konfliktusok befolyásolják az európai gazdasági helyzetet, és a fegyveres harcok erősíthetik a migrációs folyamatokat.

T. Németh